Statsforvalteren i Agder

Vår dato: 01.10.2026
Vår ref.: 2025/9510
Deres dato:
Deres ref.: 202402618

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Pål Alfred Larsen, 38 17 62 16

Uttalelse - konsesjon - Tvedestrand - Lindlandsaga kraftverk - bygging

Vi viser til NVEs brev datert 6.8.2026. Vi beklager at høringsfristen er oversittet.

Bakgrunn for saken

I 2012 fremmet Songe Træsliperi AS søknad om konsesjon for Lille Lindland minikraftverk. Søknaden ble avslått av NVE og avslaget ble opprettholdt etter klage til ED. I klagebehandlingen har ED vurdert at fordelene ikke ville være større enn ulempene, selv om vannuttaket ble redusert og Atthaldsdammen som ville hindre vannføring mot Gjerstadvassdraget, ble utelatt. Etter departementets vurdering ville ulempene i form av landskapsinngrep i og langs det vema vassdraget og fraføringen av vann fra to verna vassdrag være større enn det relativt beskjedne bidraget til ny fornybar energi og andre fordeler ved en utbygging.

I 2024 fremmet LINDLANDSAGA KRAFTVERK AS v/Sverre Heidal ny søknad om konsesjon for Lindlandsaga minikraftverk. Søknaden gjelder samme elvestrekning og fall, men utbyggingen er justert noe i forhold til søknaden i 2012. I søknaden er tiltak ved Atthaldsdammen utelatt, og det er valgt en største slukeevne tilsvarende alternativ 3 i opprinnelig søknad. Det er oppgitt at det er hogd skog langs rørtraseen etter at søknaden ble behandlet, og at området derfor ikke lenger er uberørt.

NVE avslo søknaden uten realitetsbehandling de ikke så at den nye søknaden brakte inn noe nytt som NVE og ED ikke allerede har vurdert ved behandlingen av søknaden fra 2012 og klagebehandlingen.

Dette ble påklaget. ED tok klagen til følge og opphevet NVEs vedtak om avslag. Søknaden ble sendt til NVE for ny behandling

Tidligere uttalelse

Fylkesmannen i Aust-Agder uttalte seg til konsesjonssøknaden for Lille Lindland minikraftverk 12.12.2012. Her sies det blant annet:

...

Naturmangfold

Vassdraget har hatt rik produksjon av ål, en art som i dag er sterkt truet over hele Europa og har status som kritisk truet (CR) på Artsdatabankens Norsk rødliste for arter 2010. Det er derfor viktig å sikre både

oppvandring og nedvandring av ål. Dette synes godt i varetatt i planen. I kraftverksutløpet vil minstevannføring og relativt trangt utløp som sikrer høy vannhastighet ut av kraftstasjonen, føre til at oppvandrende ål følger elveløpet. Vanninntaket skal bygges som Coandadam, som effektivt skal hindre at ål kommer inn i turbinrøret.

Det er gytemuligheter for ørret på en kort strekning i innløpet til Lindlandsvann. Her vil det være minstevannføring i lange perioder når kraftverket er i drift, noe som kan føre til en viss fare for bunnfrysing. Utløpet fra kraftstasjonen vil går i rør ut i Lindlandsvann av hensyn til ål. Dette kan være et godt tiltak for ål, men kan redusere oppvekstmulighetene for ørret. Faren for bunnfrysing vinterstid må vurderes. Det er ikke gjort fiskeundersøkelse i Lindlandsvann, men det skal være en bra ørretbestand. Det er ikke godtgjort at det finnes andre gytebekker. Det er behov for en tilleggsvurdering av dette spørsmålet, med eventuelle tiltak for å unngå irreversibel skade på ørretbestanden. Mulige tiltak kan være at avløpet tilbakeføres til elveløpet, eller at minstevannføringen blir større enn 100 l/s.

Ut over dette synes ikke andre biologiske hensyn eller verneinteresser å bli skadelidende i nevneverdig grad…

Vi viser til vår uttalelse fra 20212 når det gjelder andre interesser enn miljø i vassdraget.

Konsekvensutredning

Ecofact har foretatt konsekvensutredning av å bygge Lindlandsaga minikraftverk. Det er særlig vannmiljøet som blir påvirket. Samlet konsekvens for influensområdet vurderes til *Middels negativ* konsekvens da det er flere alvorlige konfliktpunkter med flere lokaliteter som får betydelig og alvorlig miljøskade, og disse er vektet tungt.

Ål

Ål er rødlistet som direkte truet (EN). I konsekvensutredningen er påvirkningsgraden satt til forringet, med mulighet for å redusere den til noe forringet dersom det gjøres vellykkede tilpasninger for å forhindre dødelighet av ål. Ecofact vurderer at det er trolig at redusert vannføring kan gjøre oppvandring noe vanskeligere enn det er i dag. Ål får konsekvensgraden *Alvorlig miljøskade*. Som nevnt kan eventuelle tilpasninger for å redusere påvirkningen på ål, redusere de negative konsekvensene.

Fisk og bunndyr

Tiltaket vil trolig føre til redusert produksjon av fisk og bunndyr, samt endret sammensetning av bunndyrfaunaen i elva. Forekomsten av enkelte arter som foretrekker høy vannhastighet kan bli redusert eller utgå, mens arter som drives bedre under roligere strømforhold vil øke. Langs elvestrekningen finnes stilleflytende partier, kulper og dammer som gir habitat for virvelløse dyr. I de roligste partiene er det også en kantsone som fungerer som skjul for fisk og bunndyr. Redusert vannføring kan i perioder føre til uttørking av en del av habitatene. Redusert vannføring vil også føre til endrede temperaturer i vannmassene, noe som påvirker insektspopulasjonene på flere måter. Konsekvensene av disse virkningene er imidlertid komplekse og foreløpig lite undersøkte. Virvelløse dyr som lever i vann er tilpasningsdyktige, og vann er dynamiske system under stadig endring. Normal minstevannføring i elva vil hindre drastiske endringer i vanndynamikken. Tiltaket vurderes samlet sett å medføre påvirkningsgrad *Forringet* på funksjonsområde for fisk og virvelløse dyr.

For arten *Stenelmis caniculata* er konsekvensgraden vurdert til *Betydelig miljøskade*. Fossekall vurderes også å bli betydelig negativt påvirket, men da dette er en relativt vanlig art, blir konsekvensgraden likevel lav.

Landlevende arter

For alle de registrerte rødlisteartene på land er konsekvensgraden vurdert som *Ubetydelig miljøskade*.

Naturtyper

Den aktuelle delen av vassdraget er kartlagt til naturtypen elvevannmasser som er rødlistet (NT). Tiltaket vil føre til varig forringelse av middels alvorlighetsgrad, noe som gir påvirkningsgraden *Forringet* i henhold til Miljødirektoratets instruks for konsekvensutredninger. Konsekvensgraden er vurdert til *Betydelig miljøskade*. Dette skyldes redusert vannføring og lengre perioder med minstevannføring i elva. 0-alternativet for elvevannmasser er at dagens tilstand opprettholdes.

Statsforvalterens uttalelse

Minstevannføring

I søknaden fra 2012 var det foreslått minstevannføring på 100 l/s hele året på strekningen fra dam Savann til kraftstasjonen. I den nye søknaden er det planlagt med slipp av minstevannføring hele året i elven ved siden av rørgaten. i henhold til 5-persentilen. Denne kan settes til 35 liter/sekund i sommersesongen og 287 l/s i vintersesongen. NVE vurderte i 2013 en minstevannføring på 100 l/s som for liten til å ivareta de allmenne interessene i vassdraget.

I konsekvensutredningen som Ecofact har gjort for det nye prosjektet, er minstevannføring forutsatt å være 70 l/s. I søknaden er det foreslått minstevannføring på hhv. 35 l/s om sommeren (1.5-30.9) og 287 l/s om vinteren (1.10-30.4)

Det nye forslaget til minstevannføring vil etter vår vurdering være for lite om sommeren. Fraføring av vann vil medføre økt vanntemperatur om sommeren, noe som kan bli kritisk for aure. Vi tilrår at minstevannføringen økes til et nivå > 100 l/s i sommerperioden dersom det skal gis konsesjon, i tråd med NVEs vurdering ved behadnlingen av søknaden fra 2012. Dette vil innebære at kraftverket må stå i kortere eller lengre perioder om sommeren.

Ål

Hvis det gis konsesjon må det stilles vilkår om at inntaket til kraftverket utformes slik at ål ikke kan svømme inn i trykkrøret og turbinen, og det må legges til rette for oppvandring av åleyngel, herunder ved kraftstasjonsutløpet og dammen i Savann. Dette må være en del av detaljplanen, noe også søker har lagt til grunn.

Gyteområde for aure

Vi pekte i vår uttalelse til den opprinnelige søknaden Lille Lindland minikraftverk) at aure i Lindlandsvann kan benytte nedre del av innløpet til innsjøen som gyte- og oppvekstområde. Vi påpekte også at det var behov for en tilleggsvurdering av tilgjengelige gytemuligheter i innsjøen. Det er ikke gjort slike undersøkelser i forbindelse med ny søknad, men tiltakshaver har gitt en vurdering av mulige gytebekker.

Vi mener fortsatt at det må gjøres en fiskeribiologisk kartlegging av bestandsforholdene i Lindlandsvann og mulige gyteområder. Det må også vurderes om tilstrekkelige gyteområder kan opprettholdes hvis det gis konsesjon. Det bør blant annet vurderes om sideløpet til elva kan opparbeides som et bedre gyteområde enn opprinnelig elveleie. Det må også vurderes hvilken vintervannføring som er nødvendig for å sikre rogn og yngel mot bunnfrysing. En undersøkelse må utføres av konsulent med fiske- og vassdragsøkologisk kompetanse.

Rødlistede naturtyper

Elvevannmasser er NT. Årsaken til dette er påvirkning på habitat, slik som kraftutbygging. Utbygging av Lindlandsaga minikraftverk vil bidra til å forverre situasjonen for naturtypen i noen grad.

Vannforskriften - økologisk og kjemisk tilstand

Lindlandsaga minikraftverk er lokalisert i en del av vannforekomst 018-260-R Eksjø – Lindlandsvannet. Den økologiske tilstanden er moderat på grunn av forsuring. Kjemisk tilstand er dårlig. Det er ikke data om hydromorfologiske kvalitetselementer. Bygging av kraftverket vil etter vår vurdering ikke bidra til beskyttelse mot forringelse, bidra til forbedring eller gjenopprette god økologisk tilstand, slik vannforskriften § 4 legger til grunn. Vi er også i tvil om samfunnsnytten er så stor at tillatelse etter § 12 bør gis.

Restaurering av tidligere sag og vedlikehold av dammer

Fylkeskommunen er regional myndighet for ivaretakelse av kulturminner. Vi vil allikevel kommentere restaurering av tidligere sag og vedlikehold av dammer, da dette kan påvirke tilstanden i vannmiljøet.

Restaureringen av Lindlandsaga kan etter vårt skjønn, foretas uavhengig av om vassdraget bygges ut til kraftproduksjon. Eventuell drift av saga i museumsøyemed kan tilpasses tilgjengelige vannmengder i vassdraget slik at vassdragets vannføring inklusive dynamikken i denne, ikke reduseres under det som er nødvendig for å ivareta naturmangfoldet. Vi antar imidlertid at det vil kunne være krevende å få økonomi i dette uten inntekter fra kraftproduksjonen, dersom eieren av anlegget skal bekoste dette alene.

Vedlikeholdsplikten for dammer tilligger eieren. Dersom denne ikke har økonomisk evne til å ivareta vassdragsmyndighetens krav til sikkerhet og vedlikehold, kan det være et alternativ å søke om nedlegging av damanlegg og fjerning av disse. Det vil samtidig kunne være tiltak som forbedrer den økologiske tilstanden i vassdraget.

Med hilsen

Anne Fløgstad Smeland (e.f.)
seksjonsleder
Seksjon natur

Pål Alfred Larsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

LINDLANDSAGA KRAFTVERK AS	Holsundvegen 160	5642	HOLMEFJORD
RISØR KOMMUNE	Postboks 158	4952	RISØR
AGDER FYLKESKOMMUNE	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
KLEPPCONSULT AS	Trygve Bores veg 1	4351	KLEPPE